СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 283. | Джерзи Ситі, Н. Дж., середа, 5. грудня, 1923. | VOL. XXXI. | No. 283. | Jersey City, N. J., Wednesday, December 5, 1923. | THREE CENTS

ВІДКРИТТЄ СЕСІЇ КОНҐРЕСУ

ВАШІНҐТОН, 3. грудня. — Нині отворено сесію конґресу.

Перший день зійшов в обох палатах на формальні справи звязані з організацією парляментарної влади. Однак уже тут показалися дуже важні зміни в складі конґресу. Члени палати послів, примірем, голосували чотири рази над вибором президента і все таки його не вспіли вибрати, бо ні один з кандидатів не дістав потрібного числа голосів. Демократи голосували все за своїм кандидатом, конґресменом Ґаретом, тоді як републиканці розбилися на старих та на так званих поступовців. Перші голосували за конґресменом Джилетом, а другі за Купером. Через се розбиттє републиканських голосів Джилетови усе бракувало коло 10 голосів до вибору, і палата послів по чотирох бездоспішних виборах була примушена відложити своє засіданнє до завтра.

Зате члени поступового бльоку в сенаті голосували з другими републиканцями. Сенат по вступних формальностях, як заприсяженню ново вибраних членів, відрочив засіданнє на знак жалоби по померших сенаторах.

ЗА ОБМЕЖЕННЄМ СУДЕЙСЬКОЇ ВЛАСТИ

ВАШІНҐТОН, 3. грудня. — Нюйорський конґресмен Ля Ґвардія заявив, що він внесе незадовго проект закона, після котрого судді не будуть мати права судити без лави присяжних суддів так званих злочинів за непослух судови.

Головним товчком до сього проекту був видимо случай нюйорського міського контрольора Крейґа, котрого суддя засудив на два місяці тюрми за те, що він поза судом критикував судовий вирок. Справа ся викликала богато розголосу, бо Крейґ, навіть післаний до вязниці, заявив себе в праві критикувати судові вироки. Тепер, однак, президент Кулидж помилував Крейґа, даючи йому на місце вязниці догану.

ЗАХОДИ ЗА НОВОЮ КОМБІНАЦІЄЮ В КОНҐРЕСІ

ВАШІНҐТОН, 3. грудня. — Впливовий демократичний політик Вілієм Дж. Брайен робить заходи, щоби поступові посли та сенатори з републиканської партії вели політику на спілку з демократами.

ЗАХОДИ ПРОТИ ФИЛІ ЗЛОЧИНІВ,

НЮ ЙОРК, 3. грудня. — Судові власти в місті Ню Йорку заалярмовані великим числом злочинів, що знова трафляються послідними тижнями. Щоби покдасти конець новій филі злочинів, державна та федеральна прокураторія відбули ряд нарад, на котрих рішено накладати острі кари на пійманих рабітників та вбийників, щоби в той спосіб відстрашувати примірoм других від подібних злочинів.

ЗА ЗНИЖЕННЄМ ПОДАТКІВ

ФІЛЯДЕЛФІЯ, Па., 3. грудня. — Ряд банкирів та поважних економістів вислав до президента Кулиджа заяву за пляном обниження податків, предложеним секретарем скарбу Мелоном.

ФОРД НЕ ПОКИДАЄ ПЛЯНУ ВИНАЙМУ МАСЕЛ ШОЛС

ВАШІНҐТОН, 3. грудня. — Автомобілений фабрикант Генрі Форд відбув нині з президентом Кулиджом конференцію в справі свого проекту Масел Шолс, після котрого фабрики на острові малиби перемінитися на фабрику електрики для всеї околиці та на фабрику гною для Цілих Злучених Держав. Форд переконував Кулиджа, але не хотів змінити своеї ціни.

ХОЧЕ ПОДАТКІВ НА ІМІҐРАНТІВ

ВАШІНҐТОН, 3. грудня. — Межи цілою хмарою проектів нових законів є проект демократичного конґресмена з Ореґону Воткинса, щоби на кождого нового іміґранта вложити річний податок в сумі 250 долярів, а на кождого чужинця (негорожанина) живучого в Злучених Державах, річний податок в сумі 50 долярів.

СЛІДСТВО ЗА ФАЛШИВІ ЛІКАРСЬКІ ДИПЛЬОМИ

ГАРТФОРД, Конектикат, 3. грудня. — На приказ великої лави присяжних суддів, що розслiджує тепер фалшоване лікарських документів, арештовано нині президента Колеґії Натуротерапії (Природного Лічення) імени Блумера та 27 студентів сеї школи.

ПИНШО ЗА УРЯДОВИМ УСТАНОВЛЮВАННЄМ ЦІН ТВЕРДОГО УГЛЯ

ГАРИСБУРҐ, Па., 3. грудня. — Проект пенсилвенійського ґубернатора Пинша щодо торговлі твердим вуглем зводиться до того, що стейти вживаючі сього вугля, малиби установити спеціяльну торговельну комісію, яка установлялаби ціни на вуголь та видавала вуглевим купцям дозволи на веденнє торговлі.

ФЛЬОТА ОРҐАНІЗУЄ ЛЕТ ДО БІҐУНА

ВАШІНҐТОН, 3. грудня. — За дозволом президента Кулиджа американська фльота стала орґанізувати лет до північного біґуна. До помочи для сього лету має стануги ціла фльота, а лету доконає відай найбільший фльотовий бальон Шенандоа.

ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА

САН ДІЕҐО, Каліфорнія, 3. грудня. — Над мостом межи островами Коронадо та Норт Айлендом, на висоті яких тисячу стіп над водою, погибли три летуни, котрих літаки зударилися у воздусі.

БІЛИЙ ДІМ НЕБЕЗПЕЧНА БУДОВА

ВАШІНҐТОН, 3. грудня. — Військові інжинери признали Білий Дім, резиденцію президента Злучених Держав, небезпечною будовою та признали потребу ріжних репарацій в ньому, які будуть коштувати до пів міліона долярів.

РЕФОРМА В РОЗМЕЖОВАННЮ ПОВІТІВ НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

УЖГОРОД, 10 падолиста. — В Чехо-Словаччині буде в найблизшому році переведена реформа розмежовання повітів на Підкарпатській Україні. З трох теперішних ріжних повітів задумується створити один великий повіт, зглядно округ з осідком управи в Мукачеві або два повіти, один з осідком в Мукацеві, а другий з осідком в Густі. Ще протягом сього місяця має приїхати до Ужгороду президент політичної управи Моравії, якому поручено перевести реформу в цілій Чехо-Словаччині, та переговорoти в сій справі з відповідними місцевими чинниками.

ВАСИЛЬ АВРАМЕНКО.

Відомий артист-віртуоз і популяризатор українського національного танцю Василь Авраменко, після цілорічного перебування на Волині повернув до Львова. На Волині артист заклав цілий ряд шкіл українського національного танцю при „Просвітах" і своїми виступами перед публикою причинився до великого замилування націоальним мистецтвом серед волинської-української суспільности. Се потягло за собою його заарештованнє поліцією підчас останніх виступів у Холмі. Артист має намір утворити при одній з львівських шкіл безплатний курс навчання нашого національного танцю для шкільної молоді, після чого дасть з учениками великий прилюдний виступ. Артист виїде опісля за кордон, бо має вже запрошення з Чехії й Америки, де виступить перед публикою з нашими національними танцями.

РОЗУМНІ БУЗЬКИ.

Старокраєві ґазети пишуть; Люди, що приїздять з Вильни (столиці Литви, яку захопили Ляхи) оповідають дива. Вони кажуть, що бузьки відтам ще не відлетіли, а навіть самиці сидять на яйцях. Також ласківки й інші перелетні птиці ще не віддетіли. Старі люди кажуть, що се тому так діється, бо буде тепло і осінь буде суха, а зима наступить дуже пізно.

ШКІЛЬНИЦТВО В ЛИТВІ.

За короткий бо лиш несповна пятилітний час сітнування самостійної литовської републики, число шкіл у тому краю подвоілося. Коли в 1918-ому році німецькі війська покидали Литву, то оставили там несповна 100 шкіл. Та вже в 1919-ім році число їх підняло-ся на 1170 з 1230 учителями і около 45 тисячами учнів. В 1922-ому році всіх шкіл було вже 1800, вчителів 2300, а учнів поверх 120.000. Щоб підготовити відповідне число вчителів, заложено сім учительських семинарів та один однорічний учительський курс, на яких то школах вчиться поверх 1.100 майбутніх учителів. Кромі того заложено чотири технічні школи, митецьку академію, музичну консерваторію, шість рільничих шкіл, сільсько-господарську вищу школу, та окремий курс для неграмотних жовнірів. Се все на чотири з половиною міліонів населення.

ПО ПОВОРОТІ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО ДО ЛЬВОВА.

Митрополит Андрій Шептицький з кождим днем, мається ліпше і вже в неділю 14. жовтня с. р. показався вірним. Цего дня Епископ Луцький о. Боцян відправив в Святоюрськім соборі торжественну Службу Божу, по якій непроглядні товпи народу залягли площу між церквою і палатою. Богато людий не знайшло міс-ця тут і уставились на площі св. Юра. Митрополит з балькону палати, винесений туди на кріслі, уділив вірним архієрейськго благословення.

НАПАД НА ДВІР ҐРАФА ҐРОХОЛЬСЬКОГО ПІД ЗБАРАЖЕМ

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" зі Львова)

В околицю Колодна (в кременецькому повіті, на Волині) зявився через Шимківці відділ 20 зоружених людий. Около 8. години вечір підійшли вони до палати ґрафа Стефана Ґрохольського в Колодні. Обставили парок своїми постерунками, а около 10 людий з рушницями і револьверами увійшло до палати. Служба збентежилась Зоружені люди шукали передівсім ґрафа Ґрохольського. Він був на вечері у сусідному домі свого адміністратора. Коли перед палатою счинилась метушня і впав один вистріл, ґраф Ґрохольський вибіг із хати адміністратора. Тепер впало ще кілька стрілів, що занили Ґрохольського в ноги. Ватага була в палаті близко дві години. Забрали річий на кільканайцять міліярдів. Ранили також в черево панського льокая, Станіслава Квятка, бо ставив їм опір. Раненого ґрафа відвезено до Збаража до шпиталю. (Колодно віддалене від Збаража яких 20 км.) Около 10 години ватага відїхала на схід.

ПОЖЕЖА В ЯКВОРОВІ.

Дня 13. падолиста згоріли в Яворові 4 доми зі стайнями і стодолами... Шкода на міліярди.

РОКОВИНИ ПОЛЬСЬКОГО ПОЕТА.

Поляки святкують сього року 100-літні роковини свого поета Корнеля Уейського. Почитають вони того поета за те, що заохочував Поляків до боротьби за польську державу. Він то написав поему „Маратон", де представлена боротьба малої горстки Греків з Персами, котрі завоювали були грецький край. На початку тої поеми каже Уейський, що хоче дати Полякам приклад, який вони повинні наслідувати зайдів зі своеї землі. Другий важний твір Уейського — се гимн „З димем пожаруф", який Поляки співали донедавна. В тій поемі поет вірив, що є Бог, котрий яко справедливий отець не позволить кривдити своїх дітий всяким зайдам, а коли бачив поет, як рабівники зайди рубають його народ і доконують на ньому всяких злочинів, а оборонців волі замикають або вішають, то в розпуці питав „А ґдзеж тен ойцец, а ґдзеж тен Буґ?" Цікаве, що писав би Уейський, якби тепер встав з гробу?

ВІДРУБАЛА СИНОВИ РУКУ, ЩОБИ НЕ КРАВ

Київські ґазети звідомляють: У київськім карнім окружнім суді відбулася розправа робітниці Ришківової, обвинуваченої за це, що **рідному синови відрубала праву руку**. Семя Ришкіна складається з батька-зелізничника, комуніста, матері селянки і пять малих дітей. Найстарший, 13-літній син, хорував на клептоманію, цебто крав і виносив із хати що впало під руку. Крав не лише з дому, але й від сусідів і продавав. Мати разураз била сина. Одначе всі кари були безуспішні. Хлопець казав, що мусить красти і навіть проти власної волі буде й дальше красти, бо не може опертися цьому. Коли син украв убрання батька, мати з розпуки кинулася під поїзд. Її вратували. І тепер ще заявив син матері, що і найгострі-щі кари не матимуть успіху. Вратує його й себе, коли сама відрубає руку. Мати під впливом гарячих просьб сина, завязала йому очі, а опісля великим ножом відрубала синови руку. Суд розглянув відносини, які є в цій семі, й засудив нещасливу матір на три роки вязниці, але услівно, бо з завішенням кари на три роки.

СПРАВА ВИДАННЯ СУДОВИ 15 УКРАЇНСЬКИХ ПОСЛІВ.

На соймовій, реґуляміновій комісії відновлено видачі 15 послів українського клюбу. Сим разом домагався видачі ображений польский офіцирський корпус в Тернополі.

ЕКСПЛЬОЗІЯ У ЛЬВОВІ

Дня 14. падолиста наступила експльозія у Львові в оліярни при улици Травґута. Експльозія була так сильна, що в сусідніх камяницях повилітали шиби. При цій катасрофі 4 особи віднесли тяжкі рани.

ДО ЧОГО ВЖИВАТИ БАРАБОЛІ?

Бараболі зварені і змішані з тертими вареними миґдалами на плинну масу, можна вживати замісць мила. Така маса добре впливає на шкіру, вигладжує її, виніжнює, строїть прищі і лишаї.

ФРАНЦУЗИ КАЖУТЬ, ЩО АНҐЛІЯ ВЕДЕ ПРОТИ ФРАНЦІЇ ПОЛІТИКУ ВІДОКРЕМЛЕННЯ ЇЇ ВІД СВІТА

ПАРИЖ, 3. грудня. — В тутешніх політичних кругах принято відомість про заповіджений еспансько-італійський союз з острахом.

Французькі політики заявляють, що союз Еспанії з Італією небезпечний для Франції, бо відбере їй силу на Середземному морі і ослабить її військову силу на европейському континенті, особливо коли Еспанія стане військовою силою.

Французи запевняють, що сей союз се робота британської дипльоматії, яка за жадну ціну не хоче допустити Франції до верховлади на европейському континенті і веде проти неї політику окруження політичними противниками, а тимсамим відокремлення в міжнародній політиці.

АНҐЛІЙЦІ ХОТІЛИ БИ ВТЯГНУТИ АМЕРИКУ ДО АЛІЯНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЛОНДОН, 3. грудня. — Британські політики вірять, що ще вдасться аліянтам втягнути Америку до конференції у справі вирішення німецьких воєнних відшкодовань.

Анґлійці раді би, щоби відбулась конференція по пляну Франції, яку, як вони вірять, можна відтак розширити по пляну Америки.

КАНЦЛЄР ДР. МАРКС ЗАПОВІДАЄ, ЩО ПРАВИТИ-МЕ БЕЗ ПАРЛЯМЕНТУ

БЕРЛІН, 3. грудня. — Новий німецький канцлер др. Вільгельм Маркс заявив нині, що він зажадає від парляменту диктаторської власти, а як не мати-ме більшости за собою, так правити-ме без парляменту і без диктаторських законів.

Він появиться завтра, у второк, 4. с. м., перед парляментом з писмом від президента Еберта, в якому він уповновласнює його розвязати парлямент, одначе, як кажуть, він імовірно не використає ще тепер сеї повновласти.

ФРАНЦІЯ ЖУРИТЬСЯ РЕНЩИНОЮ

БЕРЛІН, 3. грудня. — Посли з Ренщини в німецькому парляменті створили спільний збір, який назвали „ренським парляментом".

Сей „ренський парлямент" має занятись справою самоуправи для Ренщини і її фінансів.

Міжтим Франція теж не дармує і хоче перевести зорґанізованнє „ренської републики" по зразкови швайцарської републики.

Ренські фінансисти заходяться біля створення ренського банку обігових банкнотів.

ТАЄМНА КІННОТА В ПІДГАЄЧЧИНІ

ЛЬВІВ, 12. падолиста. — З Підгаєць пишуть, що велике замішаннє серед тамошніх Поляків викликала вістка про появу таємничого кінного відділу, який появився минулої ночі на зелізничому двірці в Литвинові, а опісля в Рудниках. Сей відділ добре зоружений і має зі собою один кулемет. Як вдалось дотепер ствердити польській поліції, сей відділ перервався через „радянсько-польський кордон" від сторони Завалова. У звязку з тим заряджено строге поліційне і військове поготівле в цілому повіті.

УКРАЇНСЬКІ ПОСЛИ ПОКИДАЮТЬ ПОЛЬСЬКУ СОЙМОВУ КОМІСІЮ

ВАРШАВА, 6. падолиста. — В дискусії над третім параґрафом закона проекту про парцеляцію і кольонізацію ухвалено у соймовій комісії для рільничих справ, що найбільша скількість землі, вільної від примусового викупна, має виносити 180 гектарів а для рільничо-промислових господарств 560, зглядно 1,120 гектарів.

З уваги на сю ухвалу посли українські і національних меньшостий та ліві польські заявили, що не будуть брати участи в нарадах комісії, після чого залишили салю.

АНҐЛІЙЦІ У ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ ГОВОРЯТЬ БОГАТО ПРО АМЕРИКУ

ЛОНДОН, 3. грудня. — Британська виборча кампанія у повному розгарі. Як консерватисти так і лiберали сподіваються побіди і перемоги, але побіда відай буде несподіванкою для обох сторін і для всіх прочих.

У виборчій аґітації посольські кандидати богато говорять про Америку, а зокрема про американську митову (цлову) тарифу, про мореплавний промисл і сплату Анґлією Америці воєнного довгу.

Винстон Чорчил осудив у своїй кандидатській промові полагоду справи анґлійського воєнного довгу в Америці, якої довершив теперішній премієр Стенлі Болдвин. Він казав, що Анґлія не повинна була вириватись перша. Тепер, казав, вийшло таке, що лиш одна Анґлія платить Америці воєнний довг, а другі держави сидять тихо, а слід було добиватись спільної полагоди воєнних довгів усіми довжними державами.

НОВИЙ ҐУБЕРНАТОР ПІДКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

ПРАГА, столиця Чехо-Словиччини, 15. падолиста. — З урядових чесько-словацьких кругів доносять, що містоґубернатор Підкарпатської України др. Еренфельд вніс прошеннє о димісію.

Димісію принято. Рада міністрів порішила на останньому засіданню оконечно обсадити становище ґубернатора для Підкарпатської України та іменувала ґубернатором д-ра БАКСІ. Містоґубернатором іменувано др. Ролішана.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ОДИН МІСЯЦЬ ПРАЦІ 559 ЧЛЕНІВ ЗДОБУТО ДЛЯ У. Н. СОЮЗА.

Канцелярія Українського Народного Союза подає в своїм звіті за місяць падолист сього року, що членьство Українського Народного Союза збільшилося в сьому місяци о 271 дитину та о 288 дозрілих членів. Разом Український Народний Союз зріс за один місяць о 559 членів.

Зеднаннє понад пів тисячки нових членів для Українського Народного Союза є гарним доказом організаційної роботи урядників та членів нашої Організації. Вона є живим свідоцтвом на те, що ніяка праця не пропадає та що щирі зусилля скорше чи пізнійше мусять увічатися гарним доспіхом.

Радісним фактом є теж сьогомісячний зріст в порівнанню зі зростом попередного місяця. Минувшого місяця прибуло нових членів 406, сього місяця прибуло їх 559, себто о півтора сотки більше. Значить, організація нових членів поступає зі все зростаючою силою. Се найкраща заохота для членів до ще кращого напруження своїх сил. В їх руках лежить постаратися, щоби до Різдвяних Свят Український Народний Союз зріс ще о повну тисячку членів.

НАУКА З ФАКТІВ.

Стаття Свободи про небезпеку святочної горівки, як тепер показується, піднесла сущу небезпеку. Ось федеральний прогибіційний уряд в Філяделфії, Па., знова подає свої обчислення, з яких виходить, що число смертий в окрузі сього уряду від святочної горівки вже дійшло до 20. Уряд сей подає до публичного відома два послідні случаї, з чого виходить, що померли тут два мущини в самій силі віку, померли вийшовши з одного беззаконного салуна, в котрім опісля відбувалася федеральна ревізія, померли на вулиці, без лікарської помочи.

З нагоди публичного звіту сього прогибіційного відділу можна висловити жаль, що в подібний спосіб не поступають другі відділи. Колиб так всі факти алькоголічного затроєння діставалися сею дорогою до публичного відома, то можнаби припустити, що такі факти причинилибся немало до поширення аґітації проти пиття алькоголічних напитків в прогибіційни часи.

ЩЕ ОДИН ІМІҐРАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ.

На місце обовязуючого тепер іміґраційного закона, що тратить обовязуючу силу з днем 30. липня слідуючого року, конґресмен Джансон думає внести новий, який мавби ввійти в життя зараз з хвилею погаснення попередного.

Сущно новий проект не ріжниться від обовязуючого тепер закона. Він теж опирається на засаді квоти, себто на обмеженню числа нових іміґрантів до певної висловленої процентом квоти старих іміґрантів. Ріжниця межи ними лишень в подробицях.

Наперед допускатися має не 3 проценти іміґрантів, находячихся в Злучених Державах в 1910. році, але які 2 проценти іміґрантів, находячихся тут в 1890. році. Наслідки такої постанови нашим читачам уже звісні.

Далі іміґрантів мається розділити на дві кляси: одну клясу будуть становити кревні, родичі та діти іміґрантів, які вже є в Злучених Державах; другу чужинці, які не мають тут ніяких родин. Дво-процентова квота мається обчисляти так, що кожда зі сих двох кляс малаби право до 2 процентів того числа іміґрантів, які з тої кляси були тут в 1890. році.

Новий проект заводить далі право спроваджувати сюди свої родини для тих іміґрантів, що вибрали свої перші горожанські папери (так званих деклярантів); сі родини, очевидно, малиби бути зачислені до квоти.

Закон має теж виразно признати право приїзду студентам, священикам та членам деяких учених професій.

Закон мавби зате обмежити право пробування в Злучених Державах усім тим чужинцям, що не можуть ставати горожанами сього краю.

Далі проект переносить обовязок доказування, що даний іміґрант не повинен бути допущений до Злучених Держав, з федерального уряду на самого іміґранта.

Наконець, проект заряджує ріжні способи, якими федеральний уряд мігби перебирати небажаних іміґрантів уже на другім боці океану.

Взятий яко цілість, закон не дає дуже богато нового. Він є висловом так званої рестрикційної течії, котра тепер може й має велику частину американської публичної опінії за собою, а котра дивиться тісно на американські інтереси та відкидає всякі згляди людяности.

До того в руках Джансона сей проект чи не є козиром, на котрий він хоче виграти не тільки охорону Злучених Держав перед небажаними іміґрантами, стільки кандидатуру на уряд президента Злучених Держав?

МАСОВА ЕМІҐРАЦІЯ ІЗ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НА РОБОТИ ДО ФРАНЦІЇ

У Львові при ул. Кармелітській ч. 4 є „Державний уряд посередництва праці й опіки над збігцями". Від довшого часу цей уряд щодня облягають непроглядні товпи молодих сільських людей, парубків і дівчат. Вони бажають виїхати на рільні роботи до Франції. Управитель цього бюра д-р Дуркач і представник французької місії і кількох помічників майже цілий день „асентерують" бажаючих виеміґрувати. Богато з них мусить вертати назад до рідного села. Тут на Кармелітській ул. ці молоді люде вистоюють ціліський Божий день, а богато ночує на улиці. Нераз можна бачити, як кінний поліцай розганяє ці господарські діти, щоби не спинювали комунікації а улиці. І так день за днем.

Із львівського округа уряду праці і з десяти повітів, що належать до цього округа, зголосилось загалом около 5.000 робітників, парубків і дівчат. Тепер їм заявили, що вишлеться лише 300! Репрезентант французької місії заключує з вибраними контракт тут на місци. Робітники виїздять до Мисловець, де є збірна централя. Відси через Данціґ до Дінвірхен, вкінці до Тульону. Тут уже відсилають робітників ґрупами просто до французьких роботодавців. Подорож і удержання платить французька місія. Услівя платні у Франції настільки корисні, що французький франк стоїть високо (сьогодні понад 70 тисяч мп.). Отже при ощадности може робітник прискладати гроша й обернути його тут у Галичині на користь. Тепер рільний робітник (мущина) дістає за працю 150 франків місячно (менше-більше 10 міліонів мп.), крім цього харч і мешкання. Жінки дістають меньшу платню, харч і мешканнє.

Протягом року виїхало до Франції з самого львівського „воєвідства" около 3.000 робітників, чоловіків і жінок. Сезонову еміґрацію до Франції спричинило замкненнє еміґрації до Німеччини.

На провінції займаються орґанізацією еміґрації до Франції державні уряди посередництва праці. Делеґати французької місії, зорґанізованої союзом французьких роботодавців, виїздять і там заключують контракти з робітниками.

Виганяє українське населеннє із Східної Галичини на зарібки до чужих країв нужда, визиск тутешніми панами. Один із робітників, бажаючих виїхати, на запит мій, чому хоче еміґрувати, відповів, що на фільварку в городецькім повіті платять йому 20 тисяч мп. денно! (Дідам жебручим дається уже по 10 тисяч мп!) За 20 тисяч нїщо не купить, бохонець хліба коштує 50 до 80 тисяч мп.

Тепер до Франції їдуть безземельні й малоземельні. Перед війною виїздило до Прус на роботу около 300,000 осіб.

З Франції доходять нарікання еімґрантів на нелюдське трактовання їх Французами. З цієї причини у Варшаві збирається еміґраційна рада для обговорення нових услівій французько-польського договору в справі еміґрації — **(М.)**

ЛАКАВТ СЛУЖБОВИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОСТИ В ГАЛИЧИНІ

Від 1919 року триває лакавт службовиків Українців у Галичині. Кілька тисяч людий, які довгою і тяжкою працею здобули свої становиска, тиняються в голоді і холоді, без середників життя для себе і своїх родин, без певности своєї завтрішньої долі. Викидувані з хат серед морозів, волочені по арештах і таборах, нині вони засудежні ще на повільну загибіль власну і своїх родин.

Ми надто добре розуміємо причини, для яких теперішні власти не хочуть їм віддати давно набутих прав до їх становиск.

Польська окупаційна засудила їх на повільнусмерть за се, що брали участь у творенню держави на українській галицькій землі.

По тяжких упокореннях добилась частина злакавтованих службовиків своїх становиск. Але зате многі з них мусіли попрощати свою батьківщину і пійти далеко на азхід, та працювати на чужині, серед людий чужих.

Чотиротисячна маса службовиків, яких родини числять до 20,000 душ, досі все ще остає на безробіттю. Не поможуть ріжні меморіяли до всіх чинників польської окупаційної влади, без успіху постійне видвиганнє справи нашими волинськими послами в польському законодатному тілі.

Який конець буде справі, годі предбачити. Але се певне, що від тих, які нині рішають в Польщі не можна надіятися зрозуміння прав викинених зі служби робітників.

ПРО СПРАВУ РІДНОЇ ШКОЛИ В ГАЛИЧИНІ

(З львівського українського дневника „Наш прапор").

—o—

Коли розглянемось між причинами наших дотеперішних невдач, то 90% тих причин буде по нашому боці, а всіх їх можна звести до одного знаменника, недостачі почуття національних та горожанських обовязків. Колиб ціла наша суспільність розуміла, як слід, і точно виконувала ті обовязки, то ми становилиб таку непобориму силу, що всі ворожі затії розбились би о нашу відпорність.

Ці моральні цінности, що є основою нашої діяльности, охоронюють нас перед деморалізацією й запевнюють найгарніщі успіхи — може нам дати лише своі рідна школа. Вона не лише має непереможний вплив на молоде покоління, але, як це казав один з діячів TSL. на „кресах", — „вплив тих нових віток і на окруження видає просто необчилимі овочі".

Про правду цих слів переконалися ми на Великій Україні у відношенню до наших економічних і промислових орґанізацій, які почали множитися і рости після 1917 року. Там усі економічні орґанізації, а в першій мірі кооперативи, поставили собі завданням не лише дбати про чисто матеріяльні справи, але й ширити освіту, а в першій мірі підпомагати своє рідне шкільництво. Чимало кооператив перебрало на себе навіть повне удержання поодиноких шкіл.

І коли за денікінської влади українським школам відмовлено всякої державної помочі, то головно завдяки нашим економічно-фінансовим інституціям та приватній жертвенности наші школи не тільки не впали, а навпаки число шкіл значно зросло, українізація шляхом приватного шкільництва, та українізація цілого публичного життя, поступала скорим кроком наперед, — свідомість серед широких народніх мас помимо страшного гнету глибшала й кріпшала.

У звязку з тою освітною працею — річ природна — і сама організаційна справа тих економічно-фінансових та торговельних інституцій поступала скорим кроком наперед, та захоплювала чим раз ширші народні маси. І за короткий час (1917—1919 рр.) „Дніпросоюз" числив вже 6.920 консумційних товариств, „Українбанк" з філіями по всіх більших містах обіймав 3.800 кредитових установ, кромі того було 21 „Центральних Союзів", що обіймали 850 союзів всіляких товариств. Одним словом за такий короткий час і серед таких непевних відносин згуртувалося в кооперативах Великої України 80% українського населення і тимсамим осягнули ступінь розвитку навіть таких коопераций західно-европейських держав, які в справах кооперативного руху стояли і стоять на чолі. І колиб не катастрофальні події останніх літ, то нині Велика Україна булаб певно одною з економічно найсильнійших держав.

А в нас в Галичині, на жаль, не видко того розмаху. В цілій нашій акції брак того товчка, що захоплював би широкі маси.

Коли приглянемося блище причинам цього, то переконаємося, що всі наші економічно-фінансові та торговельні і продукційні організації з дуже малими виїмками стоять на ґрунті чисто матеріялістичному, занедбуючи так важні обовязки, як підпомога просвітно-культурній праці, а в першій мірі будова нашого приватного шкільництва.

А требаж зрозуміти, що одна праця мусить іти в парі з другою. Невжеж можна припустити, що сама чисто матеріялістична акція без освітно-культурного підкладу зуміє вляти в широкі маси того духа, який захоплював би їх до гуртування? Невжеж можна припустити, що чужа, ворожа нашому народови, ворожа українській ідеї школа зможе виховати наше покоління в тому напрямі, щоби воно зрозуміло інтерес і потребу орґанізації, хочаб на чисто економічному полі?

Невіджалуваний голова „Рідної Школи" У. П. Т. бл. п. директор Гладишовський сказав свого часу знаменні слова: „Памятаймо, що боротьба о школу — це боротьба за життя народа. Це основа всіх основ. Бо коли чужа школа виховає ворогів рідного народу, то тоді неможлива ані кооперація ані політика, взагалі нічого. На щож придадуться читальні „Просвіти", величаві їх доми і „Народні Доми", як слідуюче покоління спольонізоване не буде ходити до сих домів і читалень, а лише до польських Домуф людових?"

Лише своя рідна школа дасть доростаючому поколінню те знання, виховає його в тому напрямі, якого вимагає народній та національний його інтерес.

Ухвалою представників усіх наших центральних політичних, просвітних і економічних орґанізацій з дня 3-го червня 1920 р. признало українське громадянство „Рідну Школу" У. П. Т. зверхником і управою усього нашого приватного, народнього, середнього й фахового шкільництва.

Якже виконують свої обовязки супроти „Рідної Школи" ті інституції, які на її плечі вложили такі важкі завдання? Полишім на боці політичні та освітно-культурні організації, а звернім увагу на наші кооперативи, фінансові інституції та ріжного рода підприємства.

З днем 30. червня с. р. було в Галичині 776 кооператив і 13 Повітових Союзів згуртованих в Краєвім Союзі Ревізійнім, а кромі того поза Галичиною на українських землях під Польщею 5 Повітових Союзів, кождий з кільканацятьма кооперативами. Колиб всі вони словнили обовязок супроти „Рідної Школи" то легко далиб біля 12 міліярдів щомісячного приходу. А в друге стільки є українських приватних торговель і підприємств та чисто фінансових інституцій, котрі моглиб дати ще раз тільки приходу. І коли всі вони платять польській державі 2% оборотового податку, то можуть чейже на свою „Рідну Школу" платити бодай 1%. Між тим із такого великого числа наших кооператив і инших організацій і підприємств лише 4 (чотири) на цілий край платить постійно на „Рідну Школу" а се: одна кооператива 2%, дві кооперативи 1% і одна кооператива ½%, з того 2 папірні получені з книгарнею, 1 книгарня і 1 торговля корінними (кольоніяльними) товарами. Значить, колиб була добра воля, і дві инші моглиб сповняти обовязок супроти „Рідної Школи", — та на превеликий жаль, такого зрозуміння і доброї волі немає. Є случаї, що повітові чи місцеві організації, чи склади звертаються до своїх централь у Львові, чи можна їм виплачувати 1% торгу на „Рідну Школу" — а центральні організації місяцями мовчать на такі запити і досі ще не відповіли...

А тепер придивіться як виконують свої обовязки супроти „Рідної Школи" поодинокі громадяни. За місяць жовтень вплинуло з цілого краю ледви 150 міліонів. Між тим виплата на самі львівські школи виносить поверх 600 міліонів. До того прийдеться оплатити перебрані на етат „Рідної Школи" учительські сили львівських захоронок, давати конечні субвенції кружкам на удержання шкіл, та будову шкільних будинків і т. п. Якаж пропорція жертвенности краю до зросту дорожнечі і до зростаючих потреб „Рідної Школи".

А на зайві, ба навіть шкідливі річи сиплються міліони! Нині, коли богата Америка заперестала уживати алькоголю, — нині, коли побідна Франція із-за ощадности зужиткове лише одну третину тютюну що перед війною, — то ані в одному, ані в другому не слідно не то абстиненції, але навіть обмеження. Як доносить „Курєр Львівскі" з 20. V. 1923 р. польський державний скарб мав за перший квартал 43 міліярди 134 міліонів доходу з податку зі самої горівки. Після иншого жерела, той дохід мав виносити 48 міліярдів. Це робить на 1 рік 172 міліярди 536 міліонів, зглядно 192 міліярдів. На Українців припадає з того 43 міліярди 134 міліони, зглядно 48 міліярдів річно. — З тютюну мав польський державний скарб за перший піврік 1923 р. 71 міліярдів 171 міліонів доходу. На Українців припадає піврічно 17 міліярдів 792 міліонів, або 35 міліярдів 585 міліонів річно. — З огляду на це, що від марта по нинішний день ціни піднеслися 10 разів, то і 10 разів більшу суму приходиться Українцям добровільно платити до польського державного скарбу. І платять! А на „Рідну Школу" немає...

Чи сміємо ми стільки міліярдів пускати з димом, видавати на річи зайві згл. шкідливі здоровлю? Ні! В кого не найдеться на стільки сили волі, щоби зовсім здержався від курення і уживання алькоголю, той мусить бодай обмежитися. А коли це виконаємо бодай в половині і таким чином заощаджені міліярди дамо на „Рідну Школу", то вивінуємо її не гірше, як Німці свої приватні школи. Клич абстиненції і обмеження мусить стати кличем дня. За цю справу повинні взятися енерґійно не лише Кружки „Рідної Школи", але й „Відродження", „Просвіти" і другі освітно-культурні Т-ва, священики в церкві і поодинокі громадяни.

Нехайже ніхто не вимовляється, що немає відки. Це говорить байдужність і нерозуміння ваги „Рідної Школи". Коли нині бідна шкільна дитина зі зарібку за розношення ґазет може постійно давати на „Рідну Школу" 10—15 тисяч, то й найбіднішого стати на відповідну лепту. В українській суспільности не сміє бути бувально ні одної одиниці, яка не сповнялаб постійно обовязків супроти „Рідної Школи!"

Зрозумиймож, що лише тоді, коли наш народ буде складатися з вільних і сильних, здисциплінованих в активній праці одиниць, які не стерплять насилля над собою і над народом — поконаємо всі трудні завдання і добудемо волю. А таких нових — Українців і Українок готових на найбільшу посвяту — виховає лише своя „Рідна Школа"!

Іван Герасимович.

1. ПАДОЛИСТА В ЗБАРАЖІ

З національною гідностю відсвяткували Збаражчани сього року свято 1. падолиста. О 10. годині в церкві Воскресенській відправив парох о. декан Алексій Заячківський в асисті о. Осипа Козельського і о. Стефана Стеця поминальне богослуженнє з панахидою за поляглих Українців. Церква була битком заповнена громадянством. Було міщанство й інтеліґенція, мущини, жіноцтво, навіть діти.

Була присутна і висланничка дефензиви: жінка одного цивільного „вивядофци". Чулась „несвойско", мабуть через забуттє хрестилась тільки один раз з приклоненнєм коліна по свому обряду.

Однак даремне відстояла Службу Божу...

По богослуженню виголосив о. декан А. Заячківський прегарну проповідь, згадуючи дорогу память поляглих борців.

Опісля пійшла збірка по цілому місті на захоронку ім. Голубця, „Рідну Школу", інвалідів, репатріянтів.

О 6. годині вечером голова читальні „Просвіти" о. Стефан Стець зарядив читальняні сходини і спросив членів читальні на спільне читаннє часописий та книжок.

Саля читальні заповнилась по береги. По прочитанню найсвіжійших часописий взялись члени до читання книжок.

Міжтим др. Андрій Гаврилюк читав присутним важнійші моменти з рідної історії від початку до нових часів.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ КОЖДОМУ УКРАЇНЦЕВИ В АМЕРИЦІ?

1) ЩО ТАКЕ ОБЄДНАННЄ? Обєднаннє Українських Організацій в Америці це центральна організація американських Українців, основана всіма найбільшими українськими товариствами в Америці.

2) ЯКА ЦІЛЬ ОБЄДНАННЯ? Давати українському народови зорганізовану і доцільну допоомгу в його боротьбі о здобуттє одної Соборної, Независимої, Української Держави.

3) ХТО Є ЧЛЕНОМ ОБЄДНАННЯ? Кождий Українець і Українка, що платить народний податок.

4) ЩО Є НАРОДНИЙ ПОДАТОК? Є то жертва, призначена в першій мірі на революційну боротьбу в старім краю, а дальше на школи, політичних вязнів, інвалідів, пресу, вдови, сироти і инші народні потреби.

5) ХТО НАЛОМИВ НАРОДНИЙ ПОДАТОК? Народний податок в Америці наложено на обох Конґресах Обєднання самим українським працюючим народом в його власнім інтересі, в противенстві до тих податків які накладали на нас і на нашу школу польські, австрійські та московські пани.

6) ЧИ МИ ПОВИННІ ПЛАТИТИ НАРОДНИЙ ПОДАТОК? Так, бо ми до його плачення зобовязалися по добрій волі перед цілим українським народом в тім переконанню, що наша українська совість наказує нам в тім моменті коли ллється невинна українська кров так, я не інакше робити.

7) ХТО СКЛАДАЄ НАРОДНИЙ ПОДАТОК І ДЛЯ КОГО? Народний податок складають працюючі народні маси в Америці. Тими жертвами стараються вони допомогти своїм братам, працюючим українським масам в старім краю до скинення ляцького ярма, визволення рідної землі та заведення на ній такого соціяльного ладу, який буде найкраще відповідати інтересам працюючих українських мас.

8) ЧИМ Є ТОЙ ХТО ПЛАТИТЬ НАРОДНИЙ ПОДАТОК? В першу чергу видимим, дійсним членом української нації, а дальше свідомим українським громадянином і щирим народним робітником, якому доля українського народу лежить глибоко на серци.

9) ЧИ БУДЕМО ПЛАТИТИ ПОДАТОК ВІЧНО? Ні! Складаннє народного податку залежить від нашої доброї волі і охоти. Коли український нарід в Америці заявиться за тим, що старий край вже може о власних силах вести дальшу боротьбу, або коли наша рідна земля стане вільною — що рівнож кождої хвилі може наступити — тоді не буде потреби складання податку. На разі американські Українці заявилися за тим, що треба народний податок складати, бо Рідна Земля хоч в хвилевій, але за те страшній ще неволі.

10) КІЛЬКО ВИНОСИТЬ НАРОДНИЙ ПОДАТОК? Всего 25 центів на місяць і особу.

11) ЯК ЙОГО СПЛАЧУВАТИ І КУДИ ПОСИЛАТИ? Той що стоїть в одній з тих організацій, що належать до Обєднання, нехай складає податок через свій відділ, инші нехай шлють податок прямо до Обєднання на адресу:

HBYEDNANYE, 847 N. Franklin Street, Box 1, PHILADELPHIA, Pa.

Народний податок можна сплачувати місячними ратами, або зложити одноразово цілу суму за цілий рік.

Відділи і Товариства можуть за згодою своїх членів запалтити податок з каси відділу чи товариства. Вони можуть на ту ціль уладжувати ріжні забави і представлення, а дохід з них пересилати до Обєднання для вирівнання податку припадаючого на їх товариство.

12) ЧИ Є ЗАПОРУКА, ЩО ЗІБРАНІ ГРОШІ НЕ ПІЙДУТЬ НАМАРНО? Так! Кождого місяця оголошує Обєднаннє в українських часописях точний звіт з всіх приходів і розходів, з якого кождий може легко переконатися, чи його гріш дійшов до каси Обєднання і на яку ціль зістав виданий. Кромі того фінансове діловодство Обєднання підлягає ще особлившій контролі Контрольної Комісії, вибраної представниками народу, на недавно відбутім Всеукраїнськім Конґресі в Америці.

13) ЧИ ЩЕ ЯКА ДРУГА ОРҐАНІЗАЦІЯ В АМЕРИЦІ КРОМІ ОБЄДНАННЯ УПОВАЖНЕНА ДО ЗБІРКИ НА РЕВОЛЮЦІЙНУ БОРОТЬБУ В РІДНІМ КРАЮ? Ні, Ті, що ведуть революційну боротьбу в старім краю заявилися за тим, щоби матеріяльна допомога на ту боротьбу була в Америці сцентралізована і велася через Обєднаннє.

14. ЧИ МОЖЕМО ВІДМОВИТИСЬ ВІД ПЛАЧЕННЯ НАРОДНОГО ПОДАТКУ? Ні. Бо не хочемо відмовитися від дальшої боротьби з нашим ворогом.

15. ЧИ НАРОДНИЙ ПОДАТОК Є ВЕЛИКИМ ТЯГАРЕМ ДЛЯ НАС? Ні! Це кождий наглядно бачить і доказувати того не треба. Коли народний податок є якимсь тягарем, то таким тягарем є для нас рівнож і українська справа взагалі. Хто любить свій нарід і хоче йому вірно служити, той нехай памятає на слова ірляндського героя, які в приміненю до нас звучать: „Українська справа нікому не приносить ані сотика — хиба лиш тим, що їй служать, аби зрадити"!

16) ЧИ МАЄМО УВІРИТИ В ТО, ЩО ТУТ НАПИСАНО? Так, бо тут подано такі річи, о правді яких можемо в кождій хвилі наглядно самі переконатися.

17) ЩОЖ НАМ ТЕПЕР РОБИТИ? Поперти добру справу, зложити самому народний податок, а заразом доложити всіх старань, щоби і другі його зложили. Тоді покажемо, що ми Українці сильні не тільки на слова, але й на патріотичні добрі діла, та що заслугуємо на це, щоби бути вільним і самостійним народом, та мати свою власну українську державу.

Бажаєте того собі і своїм дітям, так складайте народний податок і шліть його до:

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

Т. Франко.

ХАРАКТЕРИСТИКА І ЗНАЧІННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

—o—

Провідна ідея.

Через усю українську літературу червоною ниткою снується оборона народности перед наскоками численних ворогів, насамперед диких, пізнійше „культурних".

Збирання земель.

Українські землі досі ще політично не обєднані, але пограничні части теріторії нерозділько звязані з осередком України творами найкращих письменників: Шевченка—Кавказ, Федковича — Буковина, Франка — Галичина, Коцюбинського — Крим і Бесарабія.

Демократизм.

Українське письменство проникнуто демократизмом без усякої заборчости весь час боролося проти неправди й поневолення і в тім лежить його соціяльне значіння.

Перевага.

Для української літератури характерна перевага поезії над прозою, лірики над епікою. Краса домінує над силою не лише в літературі, але й у життю нації. Український нарід утворив чудові пісні і прегарне мистецтво, але не мав досить сили, щоби на довго вдержати власну державу: вона тричі повставала й падала, а століття неволі не давали змоги розвинути і зорганізувати ту силу.

Героїзм.

Тільки героїчний нарід міг міг вийти переможцем зі страшенного лихоліття історії. Героїв тільки й дав він світовій культурі: Ігоря Святославича, Байду Вишневецького, Сірка, Конашевича-Сагайдачного, Б. Хмельницького, Ґонту й Залізняка, Петлюру, яких імена пролунали широко по світі. Вибухи народнього гніву і сили, передусім козаччина не лише в історії займають видатне місце: за довгі часи стали вони джерелом устної й літературної творчости.

Але найбільшим героєм був Тарас Шевченко. Син кріпака з надлюдським трудом здобуває собі освіту й волю, стає на чолі народу, все життя бореться за його кращу долю проти панів і всесильних царів, ще і по смерти провадить націю, поки не здійсняться його ідеали.

Участь жіноцтва.

Одною з найцікавійших рис українського письменства є велика в ньому участь письменниць і поеток. Коли в инших, навіть культурних країнах Европи, жінки досі ще борються за рівноправність, у нас на Україні вона давно здійснена. В родині жінка є товаришкою чоловіка, в громадянськім життю виступають жінки активно на рівні з мужеським родом. У письменстві прославилися першорядні таланти Марко Вовчок і Леся Українка, та богато менших, чим не можуть похвалитися чужі літератури, навіть так богаті, як німецька.

Канон.

Усіх українських письменників можна поділити на чотирі ґрупи, залежно від їхнього значіння для української і всесвітньої літератури.

Понад ґрупами окремо стоять два всеукраїнські ґенії Шевченко і Франко, мов два філяри могутної будівлі давно вже признані культурним світом.

До першорядних письменників, що їхні твори почасти перекладені на европейські мови, належать:

1. Автор „Слова о полку Ігореві".
2. Іван Вишенський.
3. Котляревський.
4. Квітка-Основяненко.
5. Марко Вовчок.
6. Нечуй Левицький.
7. Леся Українка.
8. Тобілевич.
9. Коцюбинський.
10. Винниченко.
11. Олесь.
12. Тичина.

До другорядних належать визначні письменські сили, часом небуденні таланти, котрим лише невідрадні обставини нашого життя або не дали вповні розвинути свій хист або веліли роздроблювати творчість, витиснувши на ній пятно чи то тенденційности чи то чужого впливу:

Шашкевич, Федькович, Куліш, Панас Мирний, Руданський, Грінченко, Цеглинський, Старицький, Кропивницький, Самійленко, Стефаник, Пачовський, Карманський, Яцків, Чупринка, Черкасенко, Тесленко, Васильченко, Кобилянська, Яновська, Семенко.

До треторядних випадає зачислити деяких споміж літописців, авторів інтермедій байкописців, ліриків, повістярів і новелістів, драматурґів.

Решта (при тому значна більшість) не виходять понад міру пересічности й мають підрядне значіння, хоча їхні твори служать нераз матеріялом, з якого черпають таланти і вчаться на них як не треба писати.

Порівнання з иншими літературами.

Українська література розвинена нерівномірно. Лірикою може мірятися з найбільшими літературами світа. Своєю художньою вартістю теревисшує літератури малих народів, не тільки славянських. Має анґлійська література двох велитнів Шекспіра і Байрона, німецька Ґетого і Шіллера, московська Пушкіна і Лєрмонтова, польська Міцкевича і Словацького, так теж українська Шевченка і Франка.

Порівнання з польською і московською літературами.

Що до числа творів, на ваґу наша без сумніву менша, але ідейним змістом не уступає ні аристократичній польській ні московській літературі з її байронізмом, інтимністю широкою натурою й „непротивленіем злу" а що до значіння в життю народу й чистоти значно перевищує обидві, що досі не позбулися імперіялістичних забаганок.

Московська література своїм „щирогуманним" напрямком, прінціпіяльною опозиційністю проти влади і ультра демократичною тенденцією виховувала в суспільности пусте доктрінерство і сектантство, революційний анархізм і нездоровий космополітизм і таким чином приготовила улги й ґрунт на прихід большевизму. На неї теж паде в великій мірі вина за теперішню руїну Московщини. Нехтування національного чинника у деяких із чільних українських письменників що теж треба „завдячувати" московському впливови фатально відбилося і на українському житті та почасти довело до карикатури української держави, яку уявляє собою теперішна сезонова Радянська Република.

Самі такі прикмети, що ні раз не підходять до духа українського народу, чужі йому і осоружні.

УКРАЇНСЬКІ ВИДАВНИЧІ СПРАВИ

До Українського Видавничого Фонду, що заснувався при Українському Громадському Комітеті в Празі, надійшли такі манускрипти для друку:

1) Ніжевський. — Льоґіка, підручник для середніх шкіл і самоосвіти.

2) Лучишин Ів. — Простолінійна триґонометрія, підручник для середніх шкіл та самоосвіти.

3) Ів. Івасюк. — Кубань (економічний нарис).

4) Я. Грабів і М. Трепет. — Історія української копераціі.

5) Ю. Русов. — Зоольоґія спеціяльна і курс ентомольоґії.

6) Інж. Б. Василіїв. — Курс висшої математики для середніх технічних шкіл.

7) Його-ж. — Частини машин.

8) Є. Онацький. — Історія річий хатнього вжитку на Україні.

До друку сих рукописий Видавничий Фонд приступить по розгляді їх рецензатами. Видавничий Фонд приймає вкладки-позички на поширенне своєї роботи як від окремих одиниць так і від установ та громад.

НЮ ЙОРК! НА НАРАДИ!

Проситься всіх Товариства і Братства міста Ню Йорку прибути на наради в справі протестаційного Віча проти ґен. Галлера в четвер, 6. грудня 1923 до Укр. Нар. Дому, 217 Іст 6-та ул., ч. 3, на годину 8-му вечер.

Ліґа Горожан в Ню Йорку.

ПОЗІР! НЮ ГЕЙВЕН І БРІДЖПОРТ, КОНН.

Подаєсь до загального відома всім чесним Українцям, що відбудесь ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ у справі негайної допомоги старому краєви, на якому буде промовляти судія В. Цеґевич і инші визначні позамісцеві бесідники. Віче відбудеся в Ню Гейвен, Конн., дня 9. грудня 1923 р. о 2. пополудни у церковній гали, 127 Парк стр., а о годині 6. вечером того самогодня відбудеся у Бріджпорт, Конн. у церковній гали, corner E. Washington & Beech St. 83

ЗА ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ:
Мих. Довгий, секретар.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ МІСТА НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ! ПОЗІР!

НА НЕДІЛЮ, ДНЯ 9-ГО ГРУДНЯ 1923

ДО УКР. НАРОД. ДОМУ, 217-19 Іст 6-та ул., НЮ ЙОРК, Н. Й.

о годині 2-ій пополудни

— скликує —

ЛІҐА АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН

ВЕЛИКЕ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

в цїли запротестовання проти офіціяльного принятгя містом прибувшого ҐЕН. ГАЛЛЄРА. Обовязком кождого Українця бути на тім вічу, на котрім буде промовляти ряд визначних бесідників наших і чужих.

83,5,6 Ліґа Американських Горожан.

УКР. ТОВ. „ЖІНОЧА РАДА" В НЮ ЙОРКУ УСТРОЮЄ

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

при участи хору і визначнійших артистів нюйорських; також виступлять артисти прибувші зі старого краю: А. Я. Кочубей, артистка київської Опери і М. Швець артист петроградської опери.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 9-ГО ГРУДНЯ 1923

в WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL,

Irving Place and Cor. East 16th Street, New York, N. Y.

Початок точно о год. 7.30 вечером. — Вступ: $1.00, 75 і 50 цнт.

Весь дохід призначений на деревце для укр. дітий в Ню Йорку.

О численну участь всіх громадян міста Ню Йорку і околиці запрошує Комітет.

ПОЗІР! ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

Під покровительством Впр. о. Каноніка Й. Чаплинського

:—::—: відбудеться :—::—:

БЕНЕФІТОВИЙ КОНЦЕРТ

МИХАЙЛА ЗАЗУЛЯКА, українського баритона

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 9-ГО ГРУДНЯ 1923

в УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛИ, 752 State St., PERTH AMBOY, N. J.

При ласкавій співучасти панни Віри Стеткевич, пяністки і Осипа Б. Стеткевича, нашого молоденького скрипака.

Початок концерту о годині 7-мій вечером.

Ціни місць: 4 перші ряди по 50 центів а всі позісталі місця по 25 ц. Діти (школярі) в товаристві родичів або опікунів 10 ц. Дорогих Родимців проситься о численну участь.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

СТЕП.

Оповідання з часів першої руїни

(Свобідно за Купером).

(2)

— Він вже мабуть таки додумався до того, що ти не був між тими, що розстрілювали Виговського. Ще й коли почув, що ти не стріляв до него, вже безпечно жалує, що викинув з хати рідного брата власної жінки. Як почує, що ти тепер служиш Дорошенкови і прийшов сюди від його сотника, сам запросить тебе до себе. З собою возьме тебе, бо коли рішиться іти за Дніпро, ти будеш йому потрібний.

— Нащо?

— На провідника. Скажеш, що ті сторони дуже добре знаєш... Що знаєш сторони, де богато нічиєї землі, де й ковальством заробить більше, ніж заробив у Львові в найліпших часах.

— Ти все те дуже добре вимудрував. Коби лиш всьо так склалося, як ти вигадав.

— Складеся. Юстина схоче дібратися до свого мужа, Корбач буде втікати за Дніпро перед ляцьким катом. З одним тобою Юстина очивидно не пустилась би в таку дорогу, але з родиною, в котрій буде одна стара жінка і вісім дівчат, від дволітної до вісімнайцятьлітної, радо поїде.

— Чи шурин схоче взяти Юстину?

— Возьме з трех причин. Буде надіятися, що заробить вдячність і протекцію козацького сотника, та що за ту вигоду йому позволять осісти де схоче. Як схоче взяти заплату, то Юстина добре заплатить. Лише беручи Юстину дістане тебе за провідника... Щож? Чи не складаєся всьо добре?

— А що потому? Як доберемося до того, що в скрини сотникової?

— Поведемо Корбачів блудом. Потому десь по дорозі закрутимо так, що з возом Юстини і з Юстиною відстанемо від валки. Коли Корбачеви захотілося за Дніпро, то нехай сам шукає дальшої дороги. Скриня Юстини і Юстина лишаться в наших руках.

— Вистане скриня. Нащо до неї ще Юстина?

— Дурний ти! Юстина також гріш. Звістимо Орленка, що його жінка в полоні. Як хоче її дістати, нехай викупить.

— А як не схоче?

— То продамо Татарам.

— В імя Боже, зачинай!

— Тепер ходи до мене. Дам тобі кинджал сотника Орленка. З тим кинджалом підеш до Юстини. Я піду до Корбача підготовити його на твій прихід. Насамперед поговорю з твоєю сестрою.

Пазюк повів діло так зручно, Скрут так зручно помагав, що на другий день коваль продав дім, третого дня з цілою родиною щез зі Львова. З ним був також Савко Скрут. Пазюк мав пристати до них три милі за Львовом. Дожидали його цілу днину, але він не показався.

— Мабуть щось задержало його, — говорив Скрут. — Наздожене нас дальше. Він знає, куди, якими шляхами веду вас. Не гаймося, рушаймо!

Мала валка рушила в дальшу дорогу. Пазюк таки не наздігнав їх. На другий день по від'їзді Корбачів знайшли його на кладовищи під замком. Лежав між гробами пробитий ножем. Хто се зробив, ніхто й не здогадувався.

• • •

Листе на деревах вже зацвило осінними красками, коли коло запорожської балки, вже далеко по тім боці Дніпра виринула невеличка валка, прямуючи далі ід сходови пустим степом. Три вози були навантажені движимим добром підльвівського коваля Прокопа Корбача. На четвертім, під полотняним дахом сиділа Анна Корбачева. Марія і Юстина їхали пятим, таксамо накритим возом. Попереду валки, як провідник, ступав Савко Скрут, за ним ішов голова родини Прокіп Корбач. Сини ішли, одні при возах, другі за возами, замикаючи похід. Три перші вози були запряжені волами, четвертий і пятий віз тягли коні. Між третим і четвертим возом ішли ще три корови, пару овець і баранів. Степ був филястий, так що валка, то спускалася в низ, щезаючи між горбами, то виїздила на хребет горба, щоби за якийсь час знов зїздити в низ. На кождім горбі Корбач приоставав і стурбований окидав оком степ. Від полудня їхали степом сухим, без трави і без води. Худоба ледви тягла вози, вже треба було думати про нічліг, а тут ні попасти де, ні чим напоїти. Їхали тай їхали, надіючися дібратися до якої річки, якого потічка. За їх плечима сонце вже так зійшло в низ, що озирнувшися, бачили тільки його горішний багряний окраєць. Таксамо небо на заході було неначе горіюча багряниця. З довшої долини виїхали на високий горб Скрут, Корбач і всі його сини зібралися на горбі радити раду, що їм діяти.

— Я гадаю, — промовив найстарший син Макар, — щоби випрягчи коні, сідати на них і розіхатися на всі сторони, глядати води. Де буде вода, там і паша буде. Хто знайде воду, вистрілить. Як се буде недалеко, то поведемо туди цілу валку і станемо на нічліг. Як се буде так далеко, що потомлена худоба не затягла би туди возів, випряжемо й воли. Одні з нас лишаться при возах, другі поженуть худобу до води і на пашу. Рано вернуть з худобою до возів і поїдемо далі.

— А то що?! — скрикнув Гнат, другий син Корбача, показуючи рукою в сторону заходячого сонця.

Всі глянули в сю сторону і на хвилю всіх проняв жах. Корбачева перехрестилася. Сонце вже було сховалося, лише небо ще оліплювало їх очи багряним світлом. На тім золотавобагрянім затилю, неначе з нутра землі, з вершка горба, з котрого перед хвилиною зїхали були в долину, виростала якась темна фіґура. Зразу виринула голова в високій шапці, за нею тонка шия, толуб, ноги... щораз висше і висше. На горбі станула височенна чорна сильветка Запорожця спершого на довжезній рушници.

— То мабуть могила якогось Запорожця, що по смерти ходить, — замітив шепотом Гнат, — во імя Отца й Сина і Духа святого...

— Анна Корбачева шепотіла:

— Святий Боже, святий кріпкий, святий безсмертний помилуй нас!

Сильветка Запорожця спершогося на рушници стояла далі неподвижно. Лише в міру, як смеркало, росла ще більше в гору. Тривожну мовчанку перебив Скрут.

— То якийсь злодій, — промовив, — що іде нашою тропою, щоби, коли всі заснемо, обікрасти нас. А може то звідун якої розбишацької ватаги. Був необережний. Не сподіючися, що ми тут задержимося, висунувсь зза горба, ще заки ми з нашого горба зійшли в низ. Треба йому відобрати охоту ступати по наших пятах.

Скрут підвів рушницю до ока.

— Лиши рушницю! — промовив Корбач голосом чоловіка, котрий привик приказувати.

Скрут побурмотів під носом, але послухав.

— Ти Макаре і ти Саво лишитеся при возах, — коваль говорив дальше. — Я і прочі хлопці підемо подивитися, що то за мара. Оглянути рушниці, чи готові до стрілу.

Між тим небо на заході стало тратити огняву краску. В міру, як воно вертало до своєї звичайної вечірної краски, мара на протилежнім горбі перемінювалася в звичайного смертельника і мандрівники станули перед високим, кощавим старцем з білою як сніг чуприною. Він все ще стояв неподвижно, спертий на своїй довжезній рушници. Коли мандрівники підійшли близше, у ніг старого загарчіла собака.

— Тихо, циган! — дід промовив до собаки лагідно. — То не опришки, то якісь чесні уходники.

— Ходіть близше, ходіть, — дід заговорив до надходячих. — Собака не вкусить бо вже стара, не має ні одного зуба.

— Діду, — промовив до него Корбач, — як ви в сій стороні довше ніж ми, то мабуть десь тут буде вода. Покажіть нам, де люди і худоба могли би згасити спрагу. Може знаєте місце, де було би троха трави для худоби.

— За Дніпром вже нема землі, води й трави, що ви аж сюди загналися... в татарські степи?

— Там є земля, є вода і трава, але тілько для шляхти, або для таких, що не соромляться гнути свою спину в ярмі панщини.

— Тут землі маєте до схочу і панщини нема. Пани зі своєю панщиною сюди ще не зайшли, бо Татари заблизько. Ходіть за мною, вода недалеко.

Старець закинув рушницю на плечі і зійшов з горба. Обійшов другий горб, о много висший і довший ніж всі прочі в сій стороні і мандрівники, що ступали за ним, опинилися на краю невеличкого березового гаю. Зпід горба випливала поточина з чистою зимною водою.

— Місце дуже добре на нічліг, — сказав Корбач. — Худоба, хоч змордована, ще затягне сюди вози.

Незабаром ціла валка опинилася в гаю і сини Корбача стали ладити малий табор. Вози уставили навкруги місця вибраного на нічліг. З під полотняного даху одного воза вироїлися дівчата, двигаючи дерги, килими, подушки і всяку посудину. В самій середині табору спалахнув огонь, бо сухого галузя було в гаю досить. Корбачева вставила в огонь горшки і стала ворити вечеру.

Старець стояв при огни, дивлячися мовчки на всю ту роботу... на килими, на подушки.

— Пещені мищухи, — думав.

— Чи степ безпечний? — спитав Корбач.

— Як степ, — старий відповів. — До худоби можуть навідатися вовки, або й степові добичники... татарські і хрещені.

— Ви не боїтеся жити тут?

— Я?... Голий розбо юне боїться... Голий і такий старий, як я. Татарин чейже знає, що вісімдесятьлітного не посадять на каторгу гребти і не запряжуть до ніякої роботи. Ніяких скарбів у мене не знайде, хиба пару бобрових шкірок.

— Ви мисливий?

— Був. Тепер мої літа не позволяють мені боротися з медведем, ганятися по лісових нетрях за всяким зьвіром. Як наближаєтся яка небезпека, або взагалі який чоловік чи зьвір, звіщає мене мій вірний товариш, мій старий беззубий Циган. Тоді, щоби від напасти не пропасти, по змозі виминаю стрічу.

— Ви тут, в тім сухім степу звікували свій вік?

— В степу, тай в лісі. Бувало й воював, але тільки тоді, коли ворог... Татарин, чи Лях наступав на наші вольности, наші землі. Але я не радо бачу людську кров. Як бував у походах, то звичайно як провідник. Показував лицарству дорогу; манівцями проводив поодинокі ватаги на збірне місце. Раньше я скитався по лісах над Орелию, над Тясмином. Але там вже стало затісно. Сокира перетеребила ліси, плуг розорав степи. І вічно та війна. Війна, тай війна! Я бодай на старість не хочу дивитися, на людську кров. Отже я покинув ті сторони і прискитався аж сюди, де не чую сокири, не бачу плуга; де не шить людьми, де нема війни. Полювати, як замолоду, вже не здужаю, отже помагаю собі капканами. Ловлю зьвіра і за шкірки дістаю порох, олово, нові капкани...

— Кажете, що тут окрім вовків, є ще небезпека наскоку татарських опришків?

— Лиш вовки небезпечні для худоби, як її не пильнуєся. Опришки не мають тут на що ні на кого полювати. Народ, що зі своїм движимим добром великими і малими ватагами втікає з того боку Дніпра, з того краю вічної війни з Ляхами на наш бік, не йде туди. Люди тягнуть головно в московську Слобідщину, отже йдуть горою, не дикими полями, не Низом. Татари тут не пасуть, отже опришки й красти худобу не заходять сюди. Туди не йде ніякий шлях, отже сюди ненавідуються такі, що вирабовують купецькі валки і беруть ясир. На добавок опришків ви не потребуєте боятися, бо хоч вас мало, маєте аж девять добрих рушниць?

— Тринацять, бо моя жінка, дві найстарші доньки і дівчина, що зі мною їде, також стріляють... несогірше стріляють. Але я гадаю, що опришки також добре озброєні.

— Добре, але по татарськи. Знаю про один татарський улус, котрий до нині жиє лише з добичництва. Для сеї погани татарський мандрівник таксамо добрий, як хрещений; худобу Татарина краде таксамо, як худобу нашого брата. В тім улусі є лише дві рушниці. Одну має сам отаман улуса, другу якийсь Лях, що пристав до сеї погани.

— Лях?

— Лях. Якийсь монах, що обікрав свій монастир і втік в татарські степи.

— Як його кличуть?

— Як він звався тоді, коли був між своїми, по батькови, не скажу. Татари звуть його Ляхом...

— Той улус в сих сторонах? Далеко від нас?

— Де він тепер, не скажу, бо він не сидить на однім місци. На него полюють не лиш Запорожці, але й осілі Татари, отже він перекидаєся з місця на місце... Як я вже сказав, вони, чи й инші опришки не навідуються в сі сторони, знаючи, що нема чого, бо з порожного не наллєш... Хиба би случайно зайшли сюди...

— Стереженого Бог стереже... Хлопці! — Корбач звернувся до синів. — Рубати береззи і укріпити табор!

Сини метнулися до возів по сокири і розбіглися по гаю. Застукало сім сокир і береза валилася за березою. Рубали з таким завзяттєм, що нарубаного матеріялу стало би на десять таких таборів. Дідусь стояв сперший на рушницю і журливо дивився на ту руїну.

— Чоловік найбільший руїнник, — думав. — Куди посунеся, лишає за собою руїну. Як не воює, мордуючи і застеляючи землю трупом свого ближнього, то бодай вирубує ліси, застелюючи степ колодами і трісками... Ще й без ніякої користи для себе... Для хвилевої примхи, лише щоби нищити. На що вони тілько нарубали?! Щоби мали менше робити ті, що за ними прийдуть? Бо коли сі вже аж сюди прийшли, то за ними безпечно надтягнуть инші... І з відси викурять мене!... Якаж ріжниця між диким Татарином, чи Ляхом, а нашими? Руйнують Татари, руйнують Ляхи, руйнують наші. Татари і Ляхи вирізують і руйнують людські оселі, наші вирубують ліси, розорюють степ. Руїнники, руїнники!

По хвили були готові застави і засіки між возами. Побіч вozового табору построїли загорожу, до котрої мандрівники, загадали, самі лягаючи, зігнати на ніч худобу. Корбач приказав таке з огляду на вовчу небезпеку.

(Дальше буде).

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Українські Січові Стрільці, від. 44 повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться о годині 2. пополудни в неділю, 9. грудня в гр. православній гали. Проситься всіх членів прибути і заплатити свої довги. На порядку нарад буде справозданнє старого уряду за рік 1923 і вибір нового уряду на рік 1924. Також буде приниматись нових членів без вступного до У. Н. Союза. Проситься привести нових кандидатів. — Л. Демчик, секр.

ЮТИКА, Н. Й. Бр. св. Петра і Павла, від. 58 повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 11. годині рано в неділю, 9. грудня в гали Чиркеса під ч. 315 Николс стр. На порядку нарад буде вибір нового уряду на 1924 рік. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Ликтей, предс.; В. Лисогір, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. ап. Петра і Павла, від. 220 повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 9. грудня в гали парохіяльній під ч. 4950 Савт Паліна ул., о годині 2. пополудни. Проситься всіх членів прибути на сей мітинґ і вирівнати свої залеглости, щоби було лекше для нового уряду. Котрий член не заплатить своїх вкладок в місяцю грудню, то на другий рік мусить платити 20 проц. кари від доляра. Таксамо проситься членів привести своїх знакомих, котрі ще не належать до нашого Братства і У. Н. Союза, бо дуже добра нагода приступити без вступного до У. Н. Союза. — С. Брудний, секр.

КОВТСВИЛ, ПА. Тов. Бог. Хмельницького, від. 248 повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 9. грудня о 1. годині пополудни у церковній гали при Чаплс ул. На тім мітингу буде вибір нового уряду і інші справи до полагодження. Проситься членів привести хоч одного нового члена, бо сей місяць принимаєсь без вступного. Неявившийся член заплатить кару після ухвали, а урядник 1 дол. — Т. Бриньілевич, предс.; Й. Летнянчин, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Вільність в Америці, від. 172, подає до відома всім своїм членам, що річний мітинґ відбудеться в суботу, 8. грудня о годині 8. вечером в гали У. Н. Дому під ч. 217-19 Іст 6-та ул. Взиваєсь всіх членів явитись на сей мітинґ і вирівнати свої залеглости. На тім мітингу буде приниматися нових членів до Товариства і до У. Н. Союза без вступного. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. Отже користайте з нагоди. Наше товариство платить 6 дол. тижневої запомоги. Не відкладайте до завтра, бо ніхто не знає чиє завтра, але наперед подумайте, щоб не було запізно. Кождий Українець, котрий належить до товариства і до У. Н. Союза, ніколи не буде тягаром своїй родині і знакомими. Тож хто ще не є в товаристві і У. Н. Союзі, нехай зголоситься на наш мітинґ а ми його радо приймемо. — Е. Гузар, предс.; Т. Милещук, рек. секр.

КОГУС, Н. Й. Бр. св. Петра і Павла, від. 57 повідомляю всіх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 9. грудня о 2. годині пополудни. Обовязком кождого члена прийти на мітинґ, бо суть важні справи, а також вибір уряду на 1924 рік. Неявившийся член підлягає карі 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Столяр, предс.; І. Барна, кас.; Д. Зальопаний, фін. секр.; М. Петрик, р. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Мир, від. 324 повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 9. грудня в гали Укр. Громади під ч. 2309 Фермонт Евню. На порядку нарад справозданнє контрольорів і вибір нового уряду. — Н. Самбір, пр.; І. Слободзян, секр.

ВІДОЗВА.

Виконуючи постанови резолюції, ухваленої Всенародним вічем, устроєним „Лігою американських горожан українського роду", дня 21-го жовтня 1923, подається отсим усему українському загалови міста Філядельфії до відома, що

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 9-го ГРУДНЯ 1923
відбудуться

ЗБОРИ

відпоручників усіх Товариств, Братств так Українського Народного Союза як і „Провидіння", Січових відділів і Українських Громад. Збори сі відбудуться в галі Українських Горожан, 849 Норт Френклін улиця, точно о годині 12-тій вполудне. 83,85

На сі збори має вислати кожде Товариство і Братство, кождий січовий відділ і кожда українська громада свого предсідателя і секретаря або їх заступників. На зборах сих мається вибрати, так званий Центральний Комітет, якому мається припоручити провід народної роботи в місті Філядельфії, а по можности розглядати та полагоджувати справи спірні, наколи сей Комітет дістане уповажненнє цілого українського філядельфійського загалу. При сім є богато важних справ до передискутовання, яких годі в сій відозві висказати. На збори сі зістав також запрошений старокраєвий відпоручник Др. Лука Мишуга, який нам розкаже про теперішні події та відносини в старім краю, та дасть сему будучому Комітетови вказівки до дальшої народньої праці, коли сей Комітет буде таких вказівок жадати.

В виду того є конечним, аби справи сеї поодинокі Товариства чи Братства, Січі чи Громади не легковажили, бо тут не кличеться нікого ані на політику ані на суд, але кличеться на нараду, яка має принести користь нашому поневоленому народови так в старім краю, як також тут в Америці. Думаємо, що не найдеться у Філядельфії ані один відділ, який би відказався вислати своїх відпоручників на сі збори.

Длятого „Ліґа американських горожан українського роду", якій Всенародне віче поручило сі збори скликати, на своїм послїднім засїданню, яке відбулося в неділю, дня 25. падолиста 1923, при співучасти Д-ра Л. Мишуги, резолюцію сю взяла під розвагу і ухвалено одноголосно, аби волю народа виконати і скликати такі збори на день 9-го грудня 1923. Говоримо се длятого, аби опісля не сказав хтось, що ми робимо комусь на перекір, або з власної волі, а не з волі народа!

Філядельфія, Па., 1. грудня 1923.

ЗА „ЛІҐУ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН УКРАЇНСЬКОГО РОДУ":

Михайло Дубас, предс.; **Михайло Вишиванюк**, заст. предс.; **Іван Федор**, кас.; **Андрій Шосток** і **Стефан Слободзян**, секретарі.

НАЦІЯ І НАРОД

Учені роблять ріжницю між словами народ і нація хоча здебільша вважають їх однозначними. А ріжниця є велика, бо від народу до нації далекий шлях життя, довга історія розвитку. Визначні соціольоги розуміють через слово „народ" громаду людий, яка уживаючи одної мови, звязана спільними формами зовнїшнього життя і взаїмних інтересів, живе в масі на певних полосах землі. Немає при цьому значіння, ні висота культурного розвитку, ні форма внутрішньої зорганізованости. Зокрема обоятна в цьому обставина, чи народ живе незалежно від других народів зглядно навіть, чи є в нього стремління до такого незалежного життя чи ні.

Зате конечне знамя „нації" добачують у високій культурі, в зорганізованости внутрішнього життя, та в її стремлінню до самостійности. Переважне число соціольоґів заступає думку, що нацією стає народ доперва в хвилі, коли осягне форми незалежного життя, у самостійній державі, а всі майже погоджуються з тим, що в нації мусять проявлятися високо-культурні стремління в звязку з формами державного устрою життя.

Народи, що осягнули цю висоту культури, збудували свою державу, дорожили нею, як найвищою цінностю. Історія вчить нас, що нації не вільно резиґнувати з незалежного державного життя і добровільно сходити з вершин осягненої мети. Бо колинебудь це сталося, тратила вона послідовно свої культурні цінности, ставала погноєм других народів, а вкінці тонула в морі чужих впливів так дуже, що ставала складовою частиною чужого елементу. Ту вже смерть нації, а навіть народу в науковому розумінню цих двох слів.

(Наш Прапор).

„ВСЕ ЙДЕ ВСЕ МИНАЄ".

Був час, коли Конґресівку названо „по закону" „привислянським краєм", коли Поляків називано „Полячисками", а їх мову, якою вони дорожили і дорожать, „собачим язиком" („псім єнзикєм", як пише Жеромський), коли в Польщі і на Литві „щодня скрипіли шибениці" (як пише Лімановський), коли ославлений куратор Апухтін нищив польські школи... Були часи, коли учителі-Москалі, або помосковщені Поляки мучили польську молодіж в російських школах не тільки російською літературою, але й „російською лоґікою", (як пише Жеромський), зогиджували їй все, що для неї було дороге, та святе... Сі часи минули.

Були часи, коли „гакату" навчали Поляків у Познанщині, що вони Мазури і Кашуби не Поляки, а пруські піддані, які говорять польською мовою, коли пруські педагоги, не лише Німці, але й попрусачені Поляки, по звірськи катували польську молодіж за се, що не хотіла вчитися релігії по німецьки і відмовляти „Фатер унзер"... Сі часи минули...

Був час, коли царі видавали „укази" на нищенне української мови й культури, коли царський посіпака проголосив, що „Украины не было, нѣтъ и быть не можетъ", коли найкращі сини України мучилися в московських тюрмах або на Сибірі, коли проливали кров за рідний край у війні з сусідним „братнім" народом, коли мучилися або й гинули по криміналах і таборах, коли падали від куль на основі вироків „справедливої" Теміди... І сі часи належать до минувшини...

Були часи, коли „держава неймовірности", заявши огнем і мечем Боснію й Герцеговину, старалась розірвати всяку ідейну звязь між Сербами поневоленого краю, а їх земляками в Сербії, що веліла їм називатися Босняками, а не Сербами, казала називати їх мову босняцькою, а не сербською, та найшла навіть жреців „чистої науки", які помагали доказувати, що вона має слушність... І сі часи минули...

Все те минулось там, де було, а настало — в Польщі.

Польща виручує тих недавних ще злочинців, перенявши в цілости їх ролю на себе.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Гулка і Смулка.

Гумореска.

(3)

Перед хатою розпращалися. Смулка стиснув Корнельці ручку і не міг здержатися, щоби крадьком не поцілювати в румяне личко. І з того не було йому совістно, бо цілював її лише в заступстві за Андрія Гулку, а не від себе.

На пращанні спитав його старий про адресу, і він забувшися подав голосно улицю і число. Смулка поплівся до дому роздумуючи над цим, як то деякі людці сміють непомітно смоктати батьків богатих доньок на счот майбутнього посалу.

II.

Час ішов невпинно і Смулка став забувати на цю смішну пригоду. Але з разу він довго не ходив на Високий замок, боячись стрінутися з цим добродієм, якого назвиска не вспів довідатися.

Приходило йому на думку зайти ще коли на замарстинівську улицю, та відтак розгадався, міркуючи, що може Гулка навернувся і вже жонатий, а тоді би попвася в дурні, а може ще що кращого йому би досталось.

Так само не довелось йому стрінути свого другого "я" і став на Гулку забувати.

Аж раз іде він попри ветеринарийну академію, та його поглянув на вивіску зараз і Гулку нагадав. А можеби так тепер підождати і побачити його живого.

Він станув собі перед входом в академії і дивиться на тих, що саме виходили. Не бачить ні одного похожого на себе. Аж тут приступає до його якийсь молодий чоловік і вітає ось такими словами:

— Слухай Гулка, ти справді свиня, тричі свиня! кілько разів я переказував до тебе і письма посилав, щоби ти віддав мені позичені книжки, а тобі ані в голові. Ти певно їх десь заставив на зарваниці, або продав, та бодай скажи, у кого, то я вже сам собі викуплю...

Смулка хотів вправдатися, що він не Гулка, а товариш, що з його інтерпелянтом ішов, узяв його за руку і каже:

— Шкода твого слова, плюнь на нього, Гулка звісний з цього, що повиченого не віддає...

Вони пішли не поглянувши навіть на Смулку. Він бачив, що його двійник, не добру має славу між товаришами і йому ніяково стало, що людину таку на його схожу прозвали свинею...

З цього часу він під ветеринарію зовсім не ходив. Та така сама біда стрінула його де инде.

Іде раз нічого не прочуваючи з свом товаришем улицею голицькою, аж тут влітає на його мов жук якийсь молодик, хапає за груди і кричить:

— Ти шахраю оден, чи віддаси вже раз мій чорний сюртук, що перед півроком позичив? Хи я маю прямо тебе на поліцію повести?

Наскок був такий несподіваний, що Смулка з товаришом дуже збентежилися.

— То свиньство, так з товаришем поступати кричав далі воріг...

Смулка вдарив його сильно по руці, коло них стали гуртуватись прохожі.

— За кого ви мене, чоловіче берете, питає.

— За кого? за шахрая, злодія, ти славний Гулка, цигане!

Нате товариш Смулка розсміявся в голос:

— Добродію, заки кого затакуєте, придивіться йому, щоб відтак не було прикрої калізні — Придивіться добре, що це не якийсь ваш Гулка...

Молодик став йому придивлятися:

— Дуже перепрошую, та що я сьому винен, що ви так похожі на цього батяра.

Він вклонився і відійшов поспішно.

— Чи тобі такі несподіванки часто трапляються? питає Смулки товариш?

— Знаєш, товаришу, що мені прийдеться далі зі Львова втікати через цього диявольського Гулку. Заєдно мене напастують за ріжні його погані вчинки.

Він оповів йому всьо не минаючий навіть цього обіду на замарстинівській улиці.

— Бачу, що твоя подібність до Гулки має теж свої ясні, і то дуже ясні сторони, не втікай зі Львова, а може тобі із цьої причини як раз щось путньгоо і гарного трапиться...

Так воно і було, бо ось що йому раз трапилось, і то невдовзі.

Зайшов він раз на зарваницю. Се таке місце, де можна усего дешево купити.

Ідучи сюди треба цупко позапинати усі ґузики, та ще і на кишені пильно дивитися. Не даром се місце Зарваницею зветься... Його увагу звернуло на себе це, що якийсь жид показував на його пальцем.

Їм знову Гулка привідівся, але щоби воно аж до сього прийшло, він не сподівався. Зараз приступає до Смулки якийсь хаматний жид в циліндрі на голові, так як ходять львівські жиди з "чорної біржі" та ще з другим панком, і каже:

— Це він! на мою відповідальність беріть його, а йду з вами теж...

Панок приступає до Смулки і бере його безцеремонно під руку:

— Пан Гулка — правда? І дивиться йому у вічи так любязно, начеб він був дівчиною, а він порубком і робив йому "предложенє".

— Ви помиляєтесь, добродію, бо я не Гулка... каже.

— Він! крикнув халатник і хопив його за другу руку...

— Я вам, пане арештую, каже сей панок — і показує з під комніра свого пальта чорно-жовтого вірелка.

Смулка бачить, що має діло з цивільним поліцейським агентом...

— Чого від мене хочете?

— Не знаєш, кричить жид — а сфальшований вексель? хто підписав на йому професора Штріка? Хто взяв на його від мене 500 злоотих? Добре, що мені раз повелось тебе зловити.

Коло них зробилося збіговиско. Жидки стали відгрожуватись і верещати.

— А Ґанер Гулки гот ман ферлапет! віват!

Щасте, що Смулка був під охороною цісарсько-королівської поліції, а то були би його жиди злінчували. Аґент прикликав дорожку і поїхали серед жидівського вереску на поліцію. Верекс його аж оглушував, і Смулці зараз ясно стало, від чого ярихонські мури пукали...

Їхали так: побіч Смулки сидів ц. к ангел хранитель, а перед ними халатник. Як вони виїхали з цього ґетто, Смулці стало весело на душі і ця нарада дуже подобалася. На радощах він так сильно наступив халатникови на ногу, що цей аж скрикнув.

Смулка був перший раз на поліції в характері підозрілого. Та тут йому над сподіванне дуже гарно повелося.

Дижурний комісар Соболяк знав його дуже добре з ріжних студенцьких зборів на університеті.

— А ви тут що робите в такій чесній компанії? питає витаючись з ним.

Смулка хотів сказати, — та його випередви халатник:

— То є славний Гулка, що векслі фальшує і своїх професорів підписує, а відтак у бідних жидків гроші виманчує. У мене вимантив на такий сфальшований вексель 500 зол. Я на него вже давно полюю і з тяжкою бідою його піймав...

Комісар став підсміхуватися:

— Шкода пане Шульбаум, що ви не поспитали професора о автентичність підпису заки гроші виплатили, але це не було у вашому інтересі, бо ви знаючи відразу, що вексель сфафльчований, дуже мало на його виплачуєте. Такий довжник зі сфафльшованим підписом буває сто разів точнійший у виплаті, чим довжник з векслем добрим. Правда? ми на тім краміі дуже добре знаємося Виїмок робить від цьої засади цей якийсь Гулка, але ви його ще не пійняли, і ідіть далі на польовання.

— Якто на польовання? Хиба я не піймав його зараз?

— Вибачайте, цей пан не є Гулка, я його лично знаю. — А звертаючися до Смулки каже:

— Можете пане, сего Мехля Шульбаума подати до суду о обиду чести, що вас так опозорив, а ви каже комісар до аґента — як ще раз так помилитеся, і будете неповинних людей арештувати, то я поставлю внесенне в дирекції, щоб вам дали демісію... — Можете панове відійти.

(Дальше буде).